

TEM/MAKO/KAVOT

LAUSUNTOYHTEENVETO

VN/17314/2022

Jarmo Tiukkanen

28.9.2022

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain ja ulkomaalaislain 56 §:n muuttamisesta (ns. tutkija-HE)

Lausuntokierros järjestettiin ajalla 10.8.–20.9.2022.

Lausunnot pyydettiin toimittamaan [lausuntopalvelu.fi:ssä](https://lausuntopalvelu.fi:ssa). Lausuntoja pyydettiin 45 taholta, jotka on lueteltu lausuntopalvelu.fi:ssä. Lausunnot ovat sen lisäksi luettavissa hankeikkunassa [VN/17314/2022](https://lausuntopalvelu.fi:ssa).

Esitysluonnoksesta lausuiivat seuraavat tahot: Aalto-yliopisto, Ahvenanmaan maakunnan hallitus – Ålands landskapsregering, AKAVA ry, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Helsingin yliopisto, Insinööriliitto ry, Jyväskylän yliopisto, Kansaneläkelaitos KELA, Keskuskauppakamari, Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT, Maahanmuuttovirasto, opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry, Opetushallitus, Oulun yliopisto, Poliisihallitus, Professoriliitto ry, sisäministeriö, Sivistystyönantajat Sivista ry, sosiaali- ja terveysministeriö, STTK ry, Suomen Akatemia, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry, Tieteentekijöiden liitto, Turun yliopisto, ulkoministeriö ja valtiovarainministeriö.

Seuraavat tahot ilmoittivat, etteivät lausu esityksestä: Eduskunnan oikeusasiamies, Korkein hallinto-oikeus, Helsingin hallinto-oikeus, oikeusministeriö ja työsuojeluviranomainen.

1 Yleistä lausunnoista

Kaikki lausuntopalautteen antajat kannattivat esitysluonnoksen tavoitteita ja ehdotuksia. Vastustavia kantoja ei esitetty. Joitakin täsmentäviä ehdotuksia ja täydennyksiä esitettiin huomioon otettavaksi jatkovalmistelussa. Jonkin verran tehtiin ehdotuksia pidentää myös tutkijan oleskeluluvan voimassaoloaika samaksi kuin jatkotutkintoa tekevän tutkijan oleskeluluvassa ehdotetaan. EU-liikkuvuuden osalta esitettiin tehtävän täsmentäviä kirjauksia esitykseen. Useassa lausunnossa kiinnitettiin myös huomiota tutkijan perheenjäsenten oleskelulupiin sekä esitettiin huomiona, että oleskelulupajärjestelmään toimivuuden lisäksi keskeistä ovat monet muut toimet, joilla vahvistetaan veto- ja pitovoimaa.

Lausunnoissa todettiin, että koulutuspoliittisen selonteon mukaan osaajatarpeisiin vastaamiseksi vuosittainen uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä kasvaa nykyisestä kolminkertaiseksi 15 000:een vuoteen 2030 mennessä. Esitys toteuttaa hyvällä tavalla hallitusohjelman tavoitetta helpottaa ulkomaalaisten tutkijoiden ja Suomessa opiskelevien maahan jäämistä uudistamalla lupakäytäntöjä. Esitetyt lainmuutokset edistävät omalta osaltaan asetettua tavoitetta. Esitetyt lakimuutoksia pidettiin tärkeinä koulutus- ja työperäisen maahanmuuton edistämiseksi. Tiede ja sivistys ovat hyvinvoinnin ja kansainvälisen kilpailun kulmakivi.

Lausunnoissa tuotiin esille huoli, että tällä hetkellä noin puolet Suomessa korkeakoulututkinnon suorittaneista kansainvälisistä opiskelijoista työllistyy Suomeen. Oleskelulupien nykyinen sitominen

määräaikaisiin työsuhteisiin tai apurahakausiin on luonut ennakoimattomuutta ja epävarmuutta oleskeluoikeuden jatkumiseen ja on ollut omiaan vähentämään Suomen kiinnostavuutta kohdemaana. Lausunnoissa toisaalta myös muistutettiin, että kolmansista maista väitöskirjatutkijoita rekrytoivien yliopistojen tulee edelleen kantaa huolellisesti vastuunsa tutkijan rahoituksen turvaamisesta.

Esitystä pidettiin tarpeellisena ja hyvänä ja sen tavoitteita ja ehdotuksia kannatettavina. Globaali kilpailu on erittäin kovaa ja Suomen pitää tehdä kaikki mahdolliset toimet, jotka auttavat menestymään tässä kilpailussa. Esityksen nähtiin parantavan tutkijoiden asemaa ja vähentää jatkuvasta epävarmuudesta aiheutuvaa stressiä. Esityksen katsottiin joissakin lausunnoissa merkitsevän, että niin tutkijadirektiivin kuin kansallisen määritelmän mukaisia tutkijoita kohdellaan yhdenvertaisesti. Lisäksi todettiin, että lakimuutos helpottaa väitöskirjatutkijoiden asemaa konkreettisella tavalla poistaen epävarmuutta ja taloudellista rasitetta, kun useimpien kohdalla vuosittain toistuva hakuprosessi poistuu ja oleskeluluvan voi saada viideksi vuodeksi heti ensimmäisellä hakemuksella ja osoittamalla, että toimeentulo on taattu ensimmäisen vuoden. Esitys parantaa merkittävästi tutkijan asemaa ja mahdollistavat keskittymisen tutkinnon suorittamiseen. Muutoksilla osaltaan vahvistetaan tutkijan sitoutumista ja jäämistä Suomeen. Esitettiin myös, että maahanmuuton lisäämistä pidettiin ensiarvoisen tärkeänä Suomelle osaavan työvoiman saatavuuden kannalta, mutta myös väestörakenteen muutokseen liittyviin haasteisiin vastaamiseksi. Suomi tarvitsee uutta työvoimaa, mutta myös laajemmin uusia veronmaksajia. Lisäksi ehdotetut muutokset edistävät Suomen kansainvälistymisen tavoitteita. Esitetyt lakimuutokset lisäävät Suomen korkeakoulujärjestelmän kansainvälisyyttä ja kilpailukykyä. Perheellisten tutkijoiden maahantulon lisääntyessä kysyntä englanninkieliselle koulutukselle voi kasvaa muilla koulutusasteilla.

Kansainvälisten osaajien määrän lisääminen vaatii resursointia. Lisäksi tuotiin esille, että Suomen menestystarina tarvitsee korkeakoulutettujen lisäksi toisen asteen koulutustaustalla olevia henkilöitä työmarkkinoille. Pitkän tähtäimen osaajapulaan vastaamiseksi tarvitaan kv-opiskelijoiden rekrytoinnin vahvistamista myös ammatilliseen koulutukseen ja lukioihin.

Lausunnoissa todettiin, että tavoitteen toteuttaminen edellyttää lisäresursointia. Nopea ja ennakoitava oleskelulupaprosessi on keskeinen tekijä, kun Suomeen yritetään houkuttaa kansainvälisiä tutkijoita ja jatko-opiskelijoita maailmalta. Lain täytäntöönpanossa on huolehdittava siitä, että viranomaisen tulkinnot lupakäsittelyssä ovat yhdenmukaisia ja lupaohjeistus selkeää.

2 Taloudellisista ja muista vaikutuksista

Maahanmuuttovirasto lausui, että lakimuutoksesta aiheutuvien UMA:n ja Enter Finlandin muutosten kustannusarvio toteuttamisen yksityiskohdista riippuen on 60 000–110 000 euroa. Minimitoteutus ilman uuden käsittelyperusteen luomista UMA:an jatkotutkintoa tekeville tutkijoille tarkoittaa sekin siten vähintään 60 000 euron kustannusta. Suurempi kustannusarvio tulee siitä, että jatkotutkintoa tekeville tutkijalle luotaisiin oma käsittelyperuste, kuten aiemman lainmuutoksen yhteydessä direktiivin mukaiselle ja kansalliselle tutkijalle on tehty. Muutokset on välttämätöntä toteuttaa vähintään minimilaaajuudessa. Alustavan arvion mukaan järjestelmämuutokset on mahdollista toteuttaa kesäkuuhun 2023 mennessä.

KELA lausui, että ehdotetut muutokset eivät vaikuttaisi niihin tutkijoiden sosiaaliturvaoikeuksiin, jotka perustuvat jo 1.9.2018 voimaan tulleeseen ja EU-direktiiviin perustuvaan ns. tutkija- ja opiskelijalakiin. Se lausui, että oikeus asumisperusteisiin etuuksiin voi perustua joko Suomessa työskenteleyn tai täällä asumiseen. Työskentelyperusteinen oikeus etuuksiin on suppeampi kuin maassa vaki-

naisesti asuvilla, eikä esimerkiksi yleistä asumistukea makseta. Kun Suomeen tulon syy on tutkimustyö, ratkaistaan oikeus asumisperusteisiin etuuksiin ensisijaisesti työskentelyn tai yritystoiminnan perusteella. Asumisperusteista etuuslainsäädäntöä sovellettaessa tutkijat voidaan rinnastaa yrittäjään suomalaisen MyEL-vakuutettavan apurahan saajana, tai muuten työntekijään ansiotulorajan (741,75 euroa kuukaudessa vuonna 2022) täytyessä.

KELA lausui lisäksi, että kolmannelta maasta Suomeen tulevan tutkijan maassa asumista arvioidaan kotikuntalain 4 §:ssä todettujen seikkojen perusteella. Tutkijalle myönnettävä jatkuva A-oleskelulupa on myös osoitus vakinaisesta Suomessa asumisesta ratkaistaessa oikeus *KELA*:n asumisperusteisiin etuuksiin. Tältä osin ehdotettu lainmuutos ei muuta nykyistä tilannetta tutkijoiden maassa asumista arviotaessa, toisin sanoen heillä on oikeus *KELA*:n asumisperusteisiin etuuksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö lausui, että asumisperusteista sosiaaliturvalainsäädäntöä sovellettaessa asumista Suomessa arvioidaan kokonaisuutena, eikä oleskeluluvan lajilla ole arvion kannalta suurta vaikutusta. Oleskelun laillisuus on tässä kontekstissa olennaista. Ehdotettu muutos ei siten olisi merkittävä voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna. *Sosiaali- ja terveysministeriö* katsoi, että esityksen kohdassa 4.2.3.1 taloudellisia vaikutuksia arviotaessa tulisi huomioida myös 1.1.2023 toimitansa aloittavat hyvinvointialueet valtion ja kuntien lisäksi. Sen lisäksi se lausui olevan tärkeää, että vastaisuudessa seurataan esitettyjen lainmuutosten tavoitteiden toteutumista osaavien maahanmuuttajien Suomeen kotoutumisen kannalta sekä muutosten taloudellisia vaikutuksia, mukaan lukien muutosten vaikutukset toimeentulotuen myöntämiseen kohderyhmille.

Valtiovarainministeriö kiinnitti huomiota, että esityksessä ehdotettujen muutosten vaikutusta hakemusmääriin ja sitä kautta mm. Maahanmuuttoviraston saamiin hakemusmaksuihin ja hakemusten käsittelyyn tarvittaviin resursseihin ei ole arvioitu. Se myös lausui, että esitys ei sisällä kansainvälistä vertailua muiden maiden tutkijoille myöntämistä oleskeluluvista ja niiden voimassaoloajoista. Näin ollen jää epäselväksi, missä määrin ehdotetut muutokset lopulta saisivat Suomen erottumaan kansainvälisesti myönteisesti ja voisivat näin mahdollisesti edistää tutkijalle myönnettävän oleskeluluvan kansainvälistä houkuttelevuutta.

Turun yliopisto toivoi, että tutkijoiden oikeus sosiaaliturvaetuuteen voitaisiin taata jo viiden vuoden oleskeluluvan perusteella, eikä kyse olisi aina erillisestä *KELAn* arviosta. Tämä huomio ei kuitenkaan koske esillä olevaa luonnosta suoraan vaan erillistä kotikuntalakia. *Helsingin yliopisto* lausui, että on sinänsä hyvä, että *Kela* tekee kokonaisharkinnan tutkijan olosuhteista arvioidessaan asumisen vakinaisuutta. Olisi kuitenkin tärkeää, etteivät Suomeen saapuvien tutkijoiden perheet joutuisi hankaliin tilanteisiin myöskään *Kelan* myöntämien etuuksien kannalta lyhyempien oleskelulupien vuoksi.

EK lausui, että pidentämällä tutkijoiden oleskelulupien kestoja neljään vuoteen ja jatkotutkintoa tekevän viiteen vuoteen vähennetään tarvetta viranomaisasiointiin.

3 Jatkotutkintoa tekevän tutkijan oleskeluluvasta

Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto ja Oulun yliopisto lausui, että jatkotutkinnon suorittamiselle ei ole asetettu lainsäädännössä aikarajaa. Sivutoimisten jatkotutkinto-opiskelijoiden tavoiteaika on kahdeksan vuotta, ja käytännössä he käyttävät opintoihinsa nyt kauemmin aikaa, sillä toimeentulon vuoksi tehdään muita töitä. Siten 5+4 vuoden mittaiset luvat voivat muodostua haasteellisiksi joillakin aloilla tai osa-aikaisesti väitöskirjaa tekevien kohdalla, ja jatkolupaa olisi haettava useita kertoja.

Oulun yliopisto lausui, että esityksen mukaan jatko-opiskelijoiden olisi esitettävä toimeentulonsa ensimmäisen vuoden osalta. Verrattuna perustutkinto-opiskelijoiden jatko-opiskelijoiden oleskelulupa olisi siis yhteydessä rahoitukseen ainakin alkuvaiheen osalta, eikä pelkästään tohtorintutkinnon suorittamiseen. Toimeentulotuen käyttämisestä sekä jälkivalvonnasta tulee viestiä selvästi etukäteen. Tutkijan tulee ymmärtää toimeentulon merkitys luvilleen, ja toisaalta myös seuraamukset, jota toimeentulotuen käyttämisestä voi seurata oleskeluluvalle.

Sosiaali- ja terveysministeriö myös lausui jatkotutkintoa tekevän tutkijalle oleskeluluvasta. On todennäköistä, että valtaosa jatkotutkintoa tekevästä tutkijoista on palkkatyössä tai apurahan saajana oleskelun ajan/aikana. Siten muutoksesta ei pitäisi lähtökohtaisesti aiheutua lisäkustannuksia toimeentulotukeen turvautumisen johdosta. Ehdotetun muutoksen myötä toimeentuloedellytystä koskeva sääntely olisi uutta ja aiempaa joustavampaa. Opiskelijoiden osalta on hiljattain säädetty toimeentulon seurannasta, jossa selvitys toimeentulosta esitetään yhtä lailla ensimmäisen oleskeluvuoden osalta ja tämän jälkeen edellytyksen täyttymistä seurataan valvonnan kautta. Tästä ei ole vielä kertynyt kokemusta toimeentuloedellytyksen muutosten vaikutuksesta tai sen seurannasta. Esityksessä ehdotetaan, että toimeentuloedellytyksen täyttymistä valvottaisiin Maahanmuuttoviraston toimesta, alkuun manuaalisesti ja vastaisuudessa hyödyntämällä muun muassa tulorekisteriä ja erikseen pyynnöstä Kansaneläkelaitokselta saatuja toimeentulotukitietoja.

Maahanmuuttovirasto lausui, että jatkotutkintoa tekevän tutkijan oleskelulupaa koskevan 6 b §:n 1 momentin mukaan korkeakoulussa jatkotutkintoa tekevä tutkijalle myönnetään oleskelulupa jatkotutkinnon suorittamista varten. Tutkijan tutkimusorganisaation kanssa tekemästä 5 §:ssä tarkoitettua sopimuksesta ei välttämättä käy ilmi, että tutkinto on tarkoitus suorittaa Suomessa. Maahanmuuttovirasto ehdotti pohdittavaksi, olisiko kyseistä lainkohtaa syytä tarkentaa siten, että luvan myöntämisen edellytyksenä on se, että henkilö on hyväksytty suorittamaan tohtorin tai lisensiaatin tutkintoa. Koska jatkotutkintoa tekevän tutkijan lupa muistuttaa opiskelijan oleskelulupaa, tämän voisi muotoilla kuten voimassa olevan lain olevan lain 7 a §:n 1 momentit on muotoiltu.

Maahanmuuttovirasto lausui luonnoksen 6 b §:n 2 momentista. Sen mukaan tutkijan tulisi esittää hakemuksessaan selvitys hänen turvatusta toimeentulostaan ensimmäiseksi vuodeksi, vaikka jatkotutkinnon suorittaminen kestäisi pidemmälle ajalle. Jos tutkija hakisi oleskelulupaa vuotta lyhyemmälle ajalle, hänen tulisi esittää selvitys siltä ajalta. Maahanmuuttovirasto esitti, että 6 b §:n 2 momentin perusteluissa tai säännöksessä ei ole käsitelty toimeentuloedellytystä jatkotutkintoa tekevän tutkijan jatko-oleskeluluvan osalta. Perusteluihin voisi tarkentaa, miltä ajalta toimeentuloa edellytetään selvitettävän silloin, kun tutkija hakee jatkolupaa neljää vuotta lyhyemmäksi ajaksi, esimerkiksi kolmeksi vuodeksi.

Maahanmuuttovirasto lausui lisäksi luonnoksen 6 b §:n 3 momentista, jonka mukaan lupa myönnettäisiin viideksi vuodeksi, jollei sitä haeta lyhyemmäksi ajaksi. Koska jatkotutkintoa tekevällä tutkijalla täytyy olla sopimus tutkimusorganisaation kanssa, on tärkeää, että oleskelulupa voidaan myöntää enintään sopimuksen keston ajaksi. Pykälätekstissä ja perusteluissa pitäisi tarkentaa tätä seikkaa. Jatko-oleskeluluvan osalta voisi tarkentaa sitä, että selvitys jäljellä olevasta tutkimuksen kestosta on perustuttava tutkimusta valvovan professorin lausuntoon. Lähtökohtaisesti tutkijoiden luvan pituuden määrittäisi tutkimussopimus, jota ilman jatkolupaa ei voisi saada. Sopimus takaa sen, että jatkotutkinto etenee ja tutkimusorganisaatio valvoo sitä. Maahanmuuttoviraston havaintojen mukaan tutkimussopimusten pituudet vaihtelevat. Sopimus on usein tehty neljäksi vuodeksi, jos jatkotutkintoa suoritetaan täysin tutkijan omalla rahoituksella. Erityisesti silloin, jos jatkotutkintoa tehdään osittain työsuhteessa tai apurahalla, voivat tutkimussopimukset olla lyhyempiäkin, yhden tai kahden vuoden pituisia.

Valtiovarainministeriö puolestaan lausui, että esitys ei sisällä tietoa, kuinka suuri osa jatkotutkintoa tekevien tutkijoiden jatko-oleskelulupahakemuksista nykytilassa saa kielteisen päätöksen johtuen siitä, että toimeentulovaatimus ei täyty.

4 Tutkijan oleskeluluvasta ja sen voimassaoloajan pituudesta

Suomen Akatemia, Oulun yliopisto, Professoriliitto, Unifi ja Sivistystyönantajat toivat esille, että osassa yliopistoja on käytössä tutkijoiden tenure track -urapolkuja, joissa määräaikaiset tehtävät voivat olla viiden vuoden mittaisia (Professorirekrytoinnit, Pekkola ym. 2020). Tarkoituksenmukaista voimassaoloaikaa voi olla perusteltua tarkastella tästä näkökulmasta. *Sivistystyönantajat, Professoriliitto ja Oulun yliopisto* kannattivat esitettyjä lakimuutoksia, mutta esittivät oleskeluluvan voimassaoloajan pidentämistä viiteen vuoteen. Ne lausuiivat myös, että kilpaillun tutkimusrahoituksen määräaikaiset hankkeet ja siten tutkijankin rahoitus voivat olla kestoltaan viisivuotisia (mm. EU:n tutkimusneuvoston rahoitus). Ne totesivat lisäksi, että assistant professor ja associate professor -tehtävät ovat tyypillisesti 3–5 vuoden määräaikaisia tehtäviä, minkä johdosta kolmansien maiden tutkijoiden oleskeluluvan myöntäminen neljän vuoden sijaan viideksi vuodeksi olisi perusteltua.

5 Tutkijan perheenjäsenistä

Aalto-yliopisto, Unifi, Helsingin yliopisto, Oulun yliopisto, Turun yliopisto ja Keskuskauppakamari kiinnittivät huomiota siihen, että esityksellä ei olisi vaikutusta tutkijan tai jatkotutkintoa tekevän tutkijan perheenjäsenien oleskelulupaan. *STTK* katsoi myös, että perheenjäsenien oleskelulupaprosessin sujuvoittamista vastaavalla tavalla tulisi harkita osana hallituksen esitystä. *Sivista* lausui, että perheellisten tutkijoiden ja opiskelijoiden osalta on kiinnitettävä huomiota myös perheenjäsenien lupaprosessien sujuvuuteen.

Lausunnoissa todettiin, että oleskelulupa perheenjäsenille myönnettäisiin edelleen ulkomaalaislain 53 §:n 1 ja 2 momentin ja 55 §:n 1–3 momentin perusteella, jolloin ensimmäinen oleskelulupa myönnetään pääsääntöisesti vuodeksi ja jatko-oleskelulupa enintään neljäksi vuodeksi. Näin lupien uusiminen tarkoittaa useampia maksuja ja myös ajan käyttöä lupien uusimiseen.

Aalto-yliopisto lausui, että perheenjäsenien lupien saman tahtinen myöntäminen auttaisi perheellistä henkilöä vähentäen puolison ja/tai lasten oleskeluluvista syntyvää stressiä, sekä lisäisi Suomen houkuttelevuutta. *Unifi* lausui, että esitetty malli, jossa jatkotutkinto-opiskelijan tai tutkijan ja hänen perheensä luvat myönnetään eri tavoin, estää osittain lain tavoitteiden toteutumista. *Keskuskauppakamari* lausui, että jos lupien pituus on erilainen perheen sisällä, on se omiaan aiheuttamaan tarpeetonta stressiä ja pahimmillaan vaikuttaa negatiivisesti Suomen houkuttelevuuteen tutkijoiden ja jatkotutkinto-opiskelijoiden silmissä. *Helsingin yliopisto* lausui, että perheenjäsenien oleskeluluvan katkonaisuus voi olla väitöskirjatutkijalle stressaavaa ja epävarmuutta aiheuttavaa yhtä lailla kuin hänen oman oleskelulupansa katkonaisuus ja esitys ei tältä osin myöskään parhaalla tavalla toteuta lapsen oikeuksia. *Helsingin yliopisto* ehdotti, että perheenjäsenien oleskelulupiin sovellettaisiin vastaavia aikamääreitä kuin tutkijoiden ja jatkotutkintoa tekevien tutkijoiden oleskelulupiin, ja arvioi, ettei tällaisia tapauksia kuitenkaan olisi kovin monta. *Oulun yliopisto* lausui, että perheenjäsenien oleskelulupahakemusten täyttäminen on tutkijalle oletettavasti myös haaste, josta aiheutuu sekä taloudellisia kuluja että kustannuksia. Se esitti kysymyksen, onko perusteltua myöntää jatko-opiskelijan perheelle oleskelulupa 1+4 vuodeksi, kun jatkotutkinto-opiskelijalle myönnetään kerralla oleskelulupa viideksi vuodeksi.

6 EU-liikkuvuudesta

Joissakin lausunnoissa todettiin, että jatkotutkintoa tekevän tutkijan oikeutta liikkua EU-alueella suorittaa tutkimusta ei ole tuotu selvästi esille esityksessä tai esitettiin huoli siitä, ettei liikkuminen ole mahdollista. Tutkimus on kansainvälistä ja maiden rajat ylittävä liikkuvuus tavallista. Myös EU toivoo yliopistojen yhteistyön tiivistyvän entisestään esimerkiksi *Eurooppalaiset yliopistot* -aloitteen myötä. Tieteellinen tutkimus on luonteeltaan kansainvälistä ja tieteellisellä uralla menestyminen edellyttää usein maiden rajat ylittävää liikkuvuutta.

Aalto-yliopisto totesi, että tutkija- ja opiskelijadirektiivin mukainen tutkijan oleskelulupa mahdollistaa vapaan liikkumisoikeuden EU:n alueella tehdä osa tutkimuksesta toisessa EU-maassa, jos tutkijalla on sopimus tutkimustyön tekemisestä Suomessa sijaitsevan tutkimusorganisaation kanssa. Kansallinen tutkijan oleskelulupa puolestaan ei mahdollista vapaata liikkumisoikeutta EU:n alueella. Se tarkoittaa sitä, että tutkimustyötä voi tehdä vain Suomessa. Luonnoksesta jää epäselväksi, millainen liikkuvuus olisi mahdollista uuden 6 b §:n mukaisella jatkotutkintoa tekevän tutkijan oleskeluluvalla. Jos uusi 6 b §:n lupa olisi kansallinen lupa ilman liikkumisoikeutta, voi jatkotutkintoa tekevällä tutkijalla olla edelleen tarve hakea 6 § tutkija- ja opiskelijadirektiivissä tarkoitettua tutkijan oleskelulupaa, mikäli hän täyttää sen myöntämisen edellytykset. Toisaalta sitä hakeva joutuisi uusimaan lupansa todennäköisemmin, sillä kyseinen lupa myönnettäisiin jatkuvana vain neljäksi vuodeksi. Hakijoiden selkeään ohjeistamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Unifi, Akava, Tieteentekijät, STTK ry ja Insinööriliitto lausuiivat, että nyt esitetyn sääntelyn tarkoituksena ei ole ollut heikentää tutkijoiden liikkuvuutta ja onkin huolehdittava, että siihen ei jää näiltä osin väärintulkinnan mahdollisuutta. *Insinööriliitto* lausui lisäksi, että opintoihin liittyvä työharjoittelu on aina palkallista, koska näin varmistetaan se, että toimija on työelämän lakien parissa, ja samalla vältetään ns. ilmaiseen työvoimaan liittyvät ongelmat, jotka kasautuvat etenkin kolmansista maista tuleville, kun kyse on opinnoista työelämään siirtymisestä. Se totesi lisäksi, että palkan tai korvauksen tulee olla aina riittävä – ei esimerkiksi nyt asiantuntija työhön sovellettava 3 000 euron palkkaa vastaava - sillä muutoin palkassa jäädään myöhemminkin jälkeen ja tämä ei taas rohkaise tällaista henkilöä jäämään Suomeen.

7 Pysyvästä oleskeluvasta ja P-EU-oleskeluvasta

Aalto-yliopisto lausui, että pysyvä oleskelulupa edistää kilpaillun työvoiman asettumista Suomeen ja siksi niiden myöntäminen on merkittävä asia. Se totesi, että alemmaa tai ylempää korkeakoulututkintoa Suomessa suorittavilla korkeakouluopiskelijoilla pysyvän oleskeluluvan erityisenä lisäedellytyksenä on tutkinnon suorittaminen. Uuden 6 b §:n mukaista jatkotutkintoa tekeville myönnettäisiin pysyvä oleskelulupa ns. yleisen sääntelyn perusteella, kuten tapahtuu esimerkiksi työntekijöiden ja perheenjäsenten kohdalla. Tällöin henkilön pitäisi täyttää neljän vuoden jatkuvalla (A) oleskeluvalla oleskelu ja olla edellytykset myöntää uusi jatkuva oleskelulupa.

Maahanmuuttovirasto lausui, että esityksessä olisi luontevaa tarkentaa pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskeluluvan myöntämistä koskevaa ulkomaalaislain 56 a §:ää, kun esityksessä täsmennetään lain 56 §:n soveltamisen edellytyksiä opiskelijoiden osalta. Alkuperäisessä ulkomaalaislain 56 a §:ää koskevassa hallituksen esityksessä (HE 94/2006 vp), jolla pitkään oleskelleiden kolmansien maiden kansalaisista annettu direktiivi (2003/109/EY) on pantu täytäntöön, on todettu seuraavasti: ”3 artikla. Artiklan 2 kohdassa luetellaan kolmannen maan kansalaisista ryhmät, joihin direktiiviä ei sovelleta. Lukuun ottamatta d alakohdassa mainittuja pakolaisia tai pakolaisen asemaa hakeneita ulkomaalaisia kaikki direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät ryhmät saavat

Suomessa tilapäisen oleskeluluvan. Nämä ryhmät eivät näin ollen voi saada pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskelulupaa, jonka edellytyksenä on oleskelu jatkuvalla (A) oleskeluvalla. Lakiin ei tarvita erillistä mainintaa näiden ryhmien jättämisestä soveltamisalan ulkopuolelle. Opiskelijat ovat jatkossakin direktiivin soveltamisalan ulkopuolella.” Maahanmuuttovirasto lausui, että kansallinen lainsäädäntö on kuitenkin muuttunut siten, että opiskelijat saavat jatkuvan A-luvan. Mainintaa opiskelijoiden jättämisestä soveltamisalan ulkopuolelle ei ole kansallisessa lainsäädännössä. Tästä syystä pykälää pitäisi tarkentaa niin, että direktiivi tulisi oikein implementoiduksi kansalliseen lainsäädäntöön. Ulkomaalaislain 56 §:ää vastaavasti P-EU-luvan myöntämisen edellytyksenä pitäisi olla se, että opiskelija täyttää edellytykset, joiden perusteella hänelle voitaisiin myöntää jatkuva oleskelulupa muulla kuin 7, 7 a tai 10 §:n perusteella. Muussa tapauksessa Maahanmuuttoviraston täytyy käsityksensä mukaan myöntää P-EU-lupia opiskelijoille direktiivin vastaisesti kansallisen säännöksen puuttuessa.

8 Jälkivalvonnasta

Lausunnoissa yhtäältä korostettiin jälkivalvonnan suorittamisen merkitystä, mutta toisaalta korostettiin sen osalta myös hakijoiden informoimisen tärkeyttä, jotta hakijat ovat tietoisia asiasta.

Aalto-yliopisto lausui, että toimeentulon jälkivalvonnasta ja toimeentulon järjestämisen edellytyksistä tulee viestiä selkeästi. Viestinnässä pitää myös tehdä selväksi, että toimeentulotukeen turvautuminen voi olla esteenä myönteisen jatko-oleskelulupapäätökseen. *Turun yliopisto* esitti olevan toivottavaa, että seuranta ei aiheuttaisi turhaa huolta väitöskirjatutkijoille ja siinä huomioitaisiin väitöskirjatutkijoille tyypilliset katkokset rahoituksessa. Lain toimivuus käytännössä edellyttää, että valvonta toimeentuloedellytyksen täyttämistä luvan voimassaoloaikana on ennakoitavaa ja sujuvaa, ja tapahtuu sähköisessä asiointijärjestelmässä. *Polisihallitus* piti tärkeänä, että Maahanmuuttoviraston jälkivalvontamekanismia kehitetään ja asiakkaille tiedotetaan mahdollisista jälkivalvontatoimista.

SAK puolestaan näki mahdollisia ongelmia siinä, että jatkotutkintoa tekevän tutkijan toimeentulo olisi turvattu luvan voimassaolon viiden vuoden ajan, eikä ollut täysin vakuuttunut, miten Maahanmuuttovirasto selviytyy tähän liittyvästä valvonnasta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoi, että maassaolon edellytysten, kuten toimeentuloedellytyksen, täyttymisen seurannan kehittämistä tulisi jatkaa tulevaisuudessa. Myös *Sosiaali- ja terveysministeriö* piti toimeentuloedellytyksen täyttymisen valvontaa ja sen kehittämistä tärkeänä, jotta jatkotutkintoa suorittavien tutkijoiden toimeentulo on lain tarkoituksen mukaisesti turvattu. Toisaalta jatkotutkintoa suorittavien tutkijoiden osalta on huomioitava, että oikeus sosiaaliturvaan voi syntyä työskentelyn perusteella, mikä on nykytilan kuvauksen perusteella yleisin toimeentulon muoto ko. ryhmälle.

Valtiovarainministeriö lausui, että ehdotettujen muutosten myötä Maahanmuuttovirasto ei voisi tarkistaa toimeentuloedellytyksen täyttymistä jatkoluvan hakemisen yhteydessä, vaan tarkistaminen perustuisi jälkivalvontaan. Toimiva jälkivalvonta on tärkeää, jotta voidaan pienentää riskiä siitä, että osa jatkotutkintoa tekevästä tutkijoista joutuisi turvautumaan sosiaaliturvaetuuksiin pääsääntöisenä toimeentulon varmistajana. *Polisihallitus* katsoi, että lain voimaan tullessa manuaalisen jälkivalvonnan merkitys korostuu ja on hyvä, että se on todettu esityksessä. Myös *sisäministeriö* korosti tarvetta kehittää jälkivalvontaa ja varmistaa sen resursointi.

EK lausui, että toimeentuloedellytyksen valvonta oleskeluluvan voimassaolon aikana on uutta lain-säädäntöä. Tutkijat tulevat Suomeen ensisijaisesti korkealaatuisen opetuksen ja kiinnostavien työtehtävien vuoksi. Sujuva ja ennakoitava lupaprosessi on yksi tekijä, jolla yhteiskunta tukee Suomen houkuttelevuutta kilpailussa kansainvälisistä tutkijoista ja tutkimusinvestoinneista.

9 Veto- ja pitovoimasta

Esityksen muutoksilla nähtiin suurta vaikutusta tutkijoiden osalta veto- ja pitovoimassa. Kaikki lausujat näkivät asian niin, että muutoksilla lisätään tai merkittävästi lisätään Suomen vetovoimaa kansainvälisten osaajien kohdemaana sekä edistää tohtoriopiskelijoiden ja tutkijoiden integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Lisäksi tuotiin esille, että veto- ja pitovoimassa on kyse myös onnistuneesta kotoutumisesta laajemmin.

Lisäksi kiinnitettiin huomiota oleskelulupaprosessin ja siihen liittyvien palveluiden kehittämisen tarpeeseen, Suomen edustustoverkoston riittävien resurssien turvaamiseen osana palveluiden kehittämistä sekä suomalaisen yhteiskunnan laajempaan kansainvälisten osaajien vastaanottokykyyn, johon liittyy myös työmarkkinoiden kyky toimia kansainvälisessä toimintaympäristössä ja kansainvälisten osaajien kanssa sekä kyky hyödyntää heidän osaamistaan. Kansainvälisten osaajien kiinnittyminen ja sitoutuminen Suomeen riippuu myös onnistuneesta kotoutumisesta laajemmin. Kansainväliset tutkijat tarvitsevat kotoutumis- ja kielikoulutusta, kuten muutkin maahanmuuttajat.

Suomen Akatemia lausui, että kansallisen TKI-tiekartan mukaisesti Suomen kilpailukyky ja hyvinvointi rakentuvat osaamiselle, tutkimukselle ja innovaatioille. Tavoiteltu TKI-toiminnan kasvu edellyttää, että kotimaisen osaamis- ja koulutustason noston lisäksi Suomen tulee olla entistä houkuttelevampi kansainvälisille tutkijoille, asiantuntijoille ja TKI-ammattilaisille. Akatemia pitää tärkeinä kaikkia toimenpiteitä, jotka tukevat tutkijoiden houkuttelua Suomeen. Akatemia korostaa samalla, että Suomen houkuttelevuus ja kilpailukyky tutkimusympäristönä vaativat laaja-alaisesti mm. TKI-tiekartan kuvaamia ja T&K -rahoituksen osalta parlamentaarisen TKI-työryhmän tunnistamia muita toimia.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ lausui, että kansainvälistyvä korkeakoulutus ja tutkimus ovat osa Suomen menestysstrategiaa ja molemmat esitykset tukevat tätä tavoitetta. Tämä vahvistaa näkemyssemme mukaan Suomen houkuttelevuutta ja helpottaa kolmansista maista tulevien tutkijoiden kotoutumista Suomeen. Pidempi oleskeluluvan voimassaoloaika mahdollistaa työrauhaa keskittyä jatko-opintoihin ja tutkimustyöhön. Tämä voi motivoida tutkijoita pysyvämpään oleskeluun ja integroitumiseen Suomeen, mutta ei yksin takaa kotoutumista. Korkeakouluilta odotetaan isompaa vastuuta osaltaan opiskelijoiden ja tutkijoiden kotouttamisessa ja työllistymisestä Suomeen. Tämä tehtävä ei ole ollut aikaisemmin korkeakoulujen toiminnan ytimessä eikä ole vielä riittävästi resursoitu. Talent Boost -ohjelman pohjalta luotuja hyviä käytänteitä on skaalattava yhä sujuvimiksi korkeakoulujen ja alueiden kesken. Yhteistyö eri oppilaitosten välillä tukisi kielen ja kulttuurin oppimista.

Tieteentekijät ja Unifi lausui, että jatkotutkintoa suorittavat tutkijat ja muutkin tutkijat voivat jatkossa keskittyä tutkinnon suorittamiseen rauhassa. Tämä luo edellytykset jatkaa Suomessa asumista myös tutkinnon suorittamisen jälkeen. *Oulun yliopisto* lausui, että Talent Boost -toimilla korkeakoulut kehittävät toimenpiteitä ulkomaisten opiskelijoiden rekrytointiin ja sitouttamiseen, mutta tähän työhön tulisi saada myös työmarkkinat mukaan, jotta ulkomaalaisia opiskelijoita ja valmistuneita arvostettaisiin eri aloilla työelämän toimijoina jatkossa entisestään.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ lausui, että maahantulokäytänteiden nopeuttamiseksi Maahanmuuttovirastolle ja edustustoille on varattava riittävät resurssit lupien käsittelyyn ja seurantaan. Lisäksi poikkihallinnollista yhteistyötä ja tiedonkulkua eri hallinnonalojen välillä on vahvistettava. *Jyväskylän yliopisto* kiinnitti huomiota oleskelulupaprosessin ja siihen liittyvien palveluiden kehittämisen tarpeeseen sekä Suomen edustustoverkoston riittävien resurssien turvaamiseen osana palveluiden kehittämistä. *Professoriliitto* lausui, että Suomi olisi kolmansien maiden kansalaisille houkuttelevampi maa, ja kansainvälisten osaajien määrän lisääminen vaatii resursointia. Korkeakoulut lisäävät laaja-pohjaisella yhteistyöllä ulkomaalaisten opiskelijoiden ja tutkijoiden rekrytointia suomalaisiin korkeakouluihin.

Ulkoministeriö lausui, että edustustojen resurssien riittävyys on turvattava etenkin niissä edustustoissa, jotka ottavat vastaan suuria määriä oleskelulupahakemuksia. On tärkeää, että muutoksista informoidaan asianmukaisesti ja ajankohtaisesti ulkoministeriötä sekä edustustoja, koska edustustoilla on oleskelulupahakemuksia vastaanottaessa ja vireyttäessä asiakkaan neuvontatehtävä, ja tältä osin tulee ohjeistus edustustoille saattaa ajan tasalle muutostilanteissa.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan esitetyillä lakimuutoksilla voisi olla jatkossa myönteinen vaikutus osaavan työvoiman saatavuudelle kolmansista maista. Niiden voisi ajatella toimivan vetovoimatekijänä, kun kolmannen maan kansalainen harkitsee hakeutumista tekemään tutkimusta Suomeen, ja vahvistavan myös tutkijan sitoutumista ja jäämistä Suomeen. *Sisäministeriö* lausui, että ehdotus lisää tutkijoita koskevaa veto- ja pitovoimaa.

Insinööriliiton tänä vuonna ulkomaalaisille jäsenilleen suorittamasta kyselystä käy ilmi, että Suomea pidetään hyvänä paikkana kasvattaa lapset, että täällä löytyy työelämästäkin joustoa ja että täällä valitsee hyvä tasapaino työn ja vapaa-ajan välillä. Lisäksi arvostetaan työntekijöiden hyviksi koettuja oikeuksia, rentoa työkulttuuria ja matalaa hierarkiaa sekä julkisia palveluita ja sosiaaliturvaa. Myös yleinen turvallisuus, luonto ja suomalaista koulutus (etenkin lapsia silmällä pitäen) mainittiin vetovoimatekijöinä. Tämän mukaan myös tulijan perheen kotouttaminen on tärkeää tulijan Suomessa pysymisen varmistamiseksi. Oikeastaan suurimpana ongelmana *Insinööriliiton* kyselyssä mainittiin suomen kieleen liittyvät haasteet, mikä tulee *Insinööriliiton* mukaan ottaa kaikissa tällaisissa hankkeissa huomioon. *Insinööriliiton* vastaajien mukaan kielimuuri vaikeuttaa ylipäätään työnhakua ja uralla etenemistä ja että esimerkiksi keskijohdon/johdon tehtävät tuntuvat olevan varatun vain suomenkielisille. Tämän vuoksi on tärkeää, että tulijoille tarjotaan suomen kielen koulutusta jo opintojen aikana ja että se on sekä riittävää että riittävän tehokasta myös myöhemmin. *Insinööriliiton* näkemyksen mukaan suomen kielen edes välttävä taito on yksi tärkeimmistä kansainvälisiin osaajiin liittyvistä pitotekijöistä.

Sujuvien maahantuloprosessien ohella on *Insinööriliiton ja Akavan* mukaan olennaista korostaa palvelujärjestelmän roolia kotouttamisessa sekä tarkastella työmarkkinoiden kykyä ylipäätään hyödyntää kansainvälistä osaamista ja luoda siitä arvoa sekä tulijalle että koko yhteiskunnalle. Tässä tärkeitä ovat ennen kaikkea suomalaisten työmarkkinoiden kyky toimia kansainvälisten osaajien kanssa sekä mahdollisuudet tarjota heille kilpailukykyinen palkka ja muut työnteon puitteet. Poliittikkatoimet, joilla edistetään yhdenvertaista työelämää tai oikeudenmukaista verotusta, palvelevat näin myös Suomelle tärkeää työ- ja osaamisperusteisen maahanmuuton vauhdittamista.

10 Riippuvuus muista esityksistä

Sisäministeriö totesi, että eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys (HE 99/2022 vp), jossa ehdotetaan ulkomaalaislain 17 c §:n muuttamista siten, että oleskeluluvan saaneille tutkijoille voitaisiin

jatkossa myöntää pitkäaikainen viisumi (ns. D-viisumi) maahantulon nopeuttamiseksi. Nyt lausunto-kierroksella olevassa esitysluonnoksessa ehdotetaan uutta oleskelulupaa jatkotutkintoa tekeville tutkijoille (luonnoksen 6 b §), mitä ei ole voitu huomioida pitkäaikaista viisumia koskevaa hallituksen esitystä laadittaessa. Maahanmuutto-osasto esittääkin asian huomioimista nyt käsillä olevan esityksen jatkovalmistelun yhteydessä siten, että pitkäaikaisen viisumin myöntäminen olisi jatkossa mahdollista myös jatkotutkintoa tekeville eli väitöskirjatutkijoille, joille on myönnetty oleskelulupa kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annettuun lakiin ehdotettavan 6 b §:n nojalla. Maahanmuutto-osasto huomauttaa lisäksi, että pysyvän oleskeluluvan myöntämistä koskevaan ulkomaalaislain 56 §:än ehdotetaan edellä mainitussa hallituksen esityksessä (HE 99/2022 vp) teknistä muutosta ja sääntely on tältä osin yhteensovitettava eduskuntakäsittelyn aikana.

11 Tekniset muutokset ja tekstilisäysehdotukset

Suomen Akatemia kiinnitti huomiota esitysluonnoksen sivulla 5 oleviin tilastoihin Suomen Akatemian tutkimusrahoituksesta. Lähdettä ei ole mainittu, mutta tiedot on mahdollisesti poimittu Suomen Akatemian kansainvälisestä kokonaisarvioinnista 2022. Teknisinä korjauksina Akatemia ehdotti korjattavaksi kaksi ensimmäistä mainittua vuosilukua 2020 ja 2022 vuosiksi 2011 ja 2020 sekä muutettavaksi esitysluonnoksen ”nuoren tutkijan hakua” koskevat kohdat Akatemian käyttämään muotoon ”tutkijatohtorin tehtävän haku” ja ”akatemiaturkija-ohjelmaa” koskeva kohta muotoon ”akatemiaturkijan rahoitusmuoto”.

Perustoimeentulotuen osalta *KELA* esitti perustelutekstiä muokattavaksi siten, että virke ”Toimeentulotukilakia sovelletaan maassa vakinaisesti oleskeleviin” poistetaan, koska se saattaa johtaa väärinymmärryksiin ja on epätarkka. Se ehdotti myös poistettavaksi virkkeen ”Kela ei nykyisellään kykene suoraan tuottamaan tilastotietoa oleskeluluvan perusteella myönnetystä perustoimeentulotuesta, joten tietoa tuen käytön nykymäärästä ei ole tiedossa.”, koska oikeus perustoimeentulotukeen ei perustu oleskelulupaan, joskin se on yksi osatekijä oleskelun kokonaisluonnetta arvioitaessa.

KELA ehdotti harkittavan lisättäväksi perusteluihin lyhyttä kuvausta perustoimeentulotuen myöntämiskriteereistä yleisellä tasolla esimerkiksi seuraavasti: ”Perustoimeentulotukioikeus määrittyy oleskelun luonteen ja tuen tarpeen perusteella. Perustoimeentulotukea voi saada Suomessa oleskeleva henkilö tai perhe, jonka tulot ja varat eivät riitä välttämättömiin jokapäiväisiin menoihin. Kela arvioi oleskelun luonteen tapauskohtaisen kokonaisarvion perusteella. Oleskelun luonnetta arvioitaessa huomioidaan esimerkiksi maahantulotarkoitus ja oleskelun pituus sekä tosiasialliset edellytykset maassaoloon jatkossa, asuminen, perhesiteet sekä mahdollinen opiskelu tai työskentely. Jos oleskelu katsotaan luonteeltaan tilapäiseksi, voidaan vähintään välttämättömänä taloudellisena tukena myöntää lyhytaikaisesti kerrallaan tukea elintarvikkeisiin ja välttämättömiin reseptilääkkeisiin maksusitoumuksin. Jos oleskelu on muuta kuin tilapäistä, voidaan tukioikeutta määrittäessä huomioida menoja laajemmin (perusosa ja muut perusmenot). Muina perusmenoina voidaan tukioikeutta määrittäessä huomioida muun muassa asumiskuluja, terveydenhuollon kuluja, lasten varhaiskasvatuksesta ja tiettyjä tapaamisesta aiheutuvia menoja sekä henkilötodistuksen, oleskeluasiakirjan ja matkustus-asiakirjan hankintamenoja. Mainittujen menojen tulee olla tarpeellisia sekä perusteen että määrän osalta.”

KELA totesi, jos terveydenhuoltoon liittyvät oikeudet on tarkoitus kuvata esityksessä, se tarkoittaa sen käsityksen mukaan seuraavaa: ”Esitysluonnoksessa ei ehdoteta muutoksia tutkijoiden terveydenhuoltoa koskeviin oikeuksiin. EU-direktiiviin perustuva ns. tutkija- ja opiskelijalaki tuli voimaan

1.9.2018. Samassa yhteydessä muutettiin kansanterveys- ja erikoissairaanhoidolakeja siten, että Suomessa oleskelevilla tutkijoilla on oikeus julkisiin terveystalouteen yhdenvertaisesti kunnan asukkaiden kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkijoilla on oikeus saada tarvitsemaansa hoitoa julkisessa terveydenhuollossa kuntalaisen asiakasmaksun hinnalla. Tutkijoille voidaan myöntää Kelasta todistus oikeudesta hoitoetuksiin Suomessa, jonka perusteella he saavat hoidon asiakasmaksun hinnalla. Jos tutkija saa kotikunnan Suomessa, hän saa oikeudet sairaanhoitoon ilman Kelan myöntämää todistusta.”

Sosiaali- ja terveysministeriö lausui, että kohdassa muut yhteiskunnalliset vaikutukset 4.2.4 tulisi tarkentaa, että toimeentuloedellytyksellä ei ole yhteyttä työmarkkinatukeen, kuten sivun 13 loppuosasta on mahdollista tulkita. Lisäksi sivun 14 ensimmäisen virkkeen alun osalta esitetään seuraavaa tarkennusta ”Kelan toimeenpanemien etuuksien (pl. perustoimeentulotuki) osalta vakinaista (a)sumista...”. Toimeentulotuen osalta pyydetään myös muokkaamaan tekstiä sivulla 13 siten, että lauseet ”Toimeentulotukilakia sovelletaan maassa vakinaisesti oleskeleviin...” muutettaisiin muotoon: Toimeentulotukea voidaan myöntää Suomessa muuten kuin tilapäisesti oleskelevalle. Myös tilapäisesti maassa oleskelevalle on turvattava välttämätön toimeentulo ja huolenpito, jos henkilö on tuen tarpeessa eikä muita tukimuotoja ole.

Aalto-yliopisto esitti, että luonnosta voitaisiin selkiyttää täsmentämällä sen terminologiaa: 1) Termi ”opiskelija” kattaa sekä alemmaa- ja ylempää korkeakoulututkintoa suorittavat että jatkotutkintoa suorittavat. Ainoastaan ylempää- tai alemmaa korkeakoulututkintoa suorittaviin viitattaessa selkeä termi olisi perustutkinto-opiskelija; 2) Termiä ”jatkotutkintoa tekevä tutkija” parempi vaihtoehto voisi olla esimerkiksi ”jatkotutkintoa suorittava tutkija” tai ”jatkotutkintoa varten opiskeleva tutkija”, sillä Suomessa kyse on tutkinnon suorittamisesta. Termi voitaisiin lisätä sanan tutkija rinnalle silloin, kun esitys viittaa heihin. Näillä kahdella täsmennyksellä selkiytyisi, keihin tekstissä viitataan.

Maahanmuuttovirasto lausui oppilaitoksen määritelmästä ja totesi, että sitä (4 §:n 6 a kohta) koskeva muutosehdotus on tehty Maahanmuuttoviraston aloitteesta. Aiemman, vuoden 2022 keväällä voimaan tulleen lakimuutoksen (277/2022) yhteydessä oppilaitoksen määritelmä jäi muodostuneeseen käytäntöön nähden liian rajoittavaksi. Nyt ehdotettu muutos korjaa tilannetta ja vastaa paremmin Maahanmuuttoviraston aiempaa soveltamiskäytäntöä. Maahanmuuttovirasto toi esiin, että lakiluonnoksen mukaisesta määritelmästä seuraisi, että jatkossa kansanopistot ja muut vapaan sivistystyön oppilaitokset eivät enää olisi tämän lain soveltamisen kannalta oppilaitoksia, jos niillä ei olisi opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää ammatillisen koulutuksen järjestämislupaa.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus lausui, että ehdotuksen oppilaitoksen määritelmä ei ota huomioon Ahvenanmaan oppilaitoksia. Maakunnalla on oma lainsäädäntövalta opetusta koskien, minkä vuoksi määritelmää tulisi täsmentää siten, että Ahvenanmaalla sijaitseva oppilaitos sisältyisi siihen. Vastavanlaista viittausta käytetään lain 4 §:n 6 kohdassa ja 14 §:n 3 momentissa sekä myös esitetään lisättäväksi kansalaisuuslakiin kansalaisuuslain muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 64/2022 vp).

Oulun yliopisto toivoi lakiesityksen terminologiaan selvyyttä. Lopulliseen versioon olisi hyvä tarkentaa mikä säännös koskee jo tutkinnon suorittanutta tutkijaa, mikä jatko-opiskelijaa/väitöskirjatutkijaa ja mikä perustutkinto-opiskelijaa.

EK piti myönteisenä tutkijoiden rajoittamattoman työnteko-oikeuden nimenomaista toteamista laissa. Tutkijoiden toimeentulo usein koostuu apurahoista sekä tutkimustyöstä saatavista ansioista. Nämä on voitava laskea yhteen toimeentuloedellytyksen täyttämiseksi.